

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Dato: 18.06.2019

Sektor for samfunnsutvikling / Landbruk

Vår ref: 2017/1194 - 5735/2019 Saksbehandler: Jesper Engel
Deres ref: Telefon:
Arkiv: S05

Svar på høring - revisjonsdokument for regulering av Savalen - Fundinmagasinet og for delvis overføring av Glomma til Rendalen

Vedlagt oversendes særutskrift fra behandling i formannskapet og kommunestyret den 29. mai 2019.

Vedtaket kan påklages til kommunen. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.

Klagen skal sendes skriftlig til den som har truffet vedtaket, angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.

Med hilsen

Jesper Engel
Enhetsleder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes derfor uten signatur.

Sektor for samfunnsutvikling / Landbruk

Vår ref.: 2017/1194 - 4475/2019 Saksbehandler: Jesper Engel

Arkiv: S05

Dato: 09.05.2019

Saksframlegg

Svar på høring - revisjonsdokument for regulering av Savalen - Fundinmagasinet og for delvis overføring av Glomma til Rendalen

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
19/17	Formannskapet	29.05.2019
19/19	Kommunestyret	29.05.2019

Vedlegg som følger saksframlegget:

1 Revisjonsdokument

Rådmannens forslag til innstilling:

Kommunestyret vedtar å opprettholde krav fra kommunestyrevedtak den 15. juni 2016:

- Øke minstevannføringen over Høyegga om vinteren
- Øke minstevannføringen i Søndre Rena elv fra 7 m³/s til 20 m³/s og fra 10 m³/s til 15 m³/s over Høyegga
- Forbedre manøvreringsbestemmelsene og skjerpe rutinene rundt disse
- Endring i vannføring må ikke skje fortere enn 10 cm pr time
- Sørg for at nedvandringmulighet ved kraftverk blir mulig over segmentluka, for å fremme naturlig vandringsvillighet for fisk
- Det tas videre forbehold om at ytterligere krav kan dukke opp underveis i selve vilkårsrevisjonen

I tillegg fremmes følgende innspill/krav til revisjonsdokumentet:

- Åmot kommune ønsker kartlegging av de hydrologiske flaskehalsene for fiskeproduksjon i Glomma og Rena vassdraget med tanke på minstevannføring sommer og vinter.
- Ved hjelp av «*Håndbok i miljødesign for regulerte laksevassdrag*» kartlegge, stille «diagnose», og utarbeide tiltak for utvalgte strekninger i Glomma og Rena vassdraget.
- Kartlegge og foreslå tiltak i erosjonsutsatte områder i Glomma og Rena vassdraget.

Behandling Formannskapet - 29.05.2019:

Rådmannens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

Innstilling Formannskapet - 29.05.2019:

Kommunestyret vedtar å opprettholde krav fra kommunestyrevedtak den 15. juni 2016:

- Øke minstevannføringen over Høyegga om vinteren
- Øke minstevannføringen i Søndre Rena elv fra 7 m³/s til 20 m³/s og fra 10 m³/s til 15 m³/s over Høyegga
- Forbedre manøvreringsbestemmelsene og skjerpe rutinene rundt disse
- Endring i vannføring må ikke skje fortere enn 10 cm pr time
- Sørge for at nedvandringmulighet ved kraftverk blir mulig over segmentluka, for å fremme naturlig vandringsevillighet for fisk
- Det tas videre forbehold om at ytterligere krav kan dukke opp underveis i selve vilkårsrevisjonen

I tillegg fremmes følgende innspill/krav til revisjonsdokumentet:

- Åmot kommune ønsker kartlegging av de hydrologiske flaskehalsene for fiskeproduksjon i Glomma og Rena vassdraget med tanke på minstevannføring sommer og vinter.
- Ved hjelp av «Håndbok i miljødesign for regulerte laksevassdrag» kartlegge, stille «diagnose», og utarbeide tiltak for utvalgte strekninger i Glomma og Rena vassdraget.
- Kartlegge og foreslå tiltak i erosjonsutsatte områder i Glomma og Rena vassdraget.

Behandling Kommunestyret - 29.05.2019:

Rådmannens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak Kommunestyret - 29.05.2019:

Kommunestyret vedtar å opprettholde krav fra kommunestyrevedtak den 15. juni 2016:

- Øke minstevannføringen over Høyegga om vinteren
- Øke minstevannføringen i Søndre Rena elv fra 7 m³/s til 20 m³/s og fra 10 m³/s til 15 m³/s over Høyegga
- Forbedre manøvreringsbestemmelsene og skjerpe rutinene rundt disse
- Endring i vannføring må ikke skje fortere enn 10 cm pr time
- Sørge for at nedvandringmulighet ved kraftverk blir mulig over segmentluka, for å fremme naturlig vandringsevillighet for fisk
- Det tas videre forbehold om at ytterligere krav kan dukke opp underveis i selve vilkårsrevisjonen

I tillegg fremmes følgende innspill/krav til revisjonsdokumentet:

- Åmot kommune ønsker kartlegging av de hydrologiske flaskehalsene for fiskeproduksjon i Glomma og Rena vassdraget med tanke på minstevannføring sommer og vinter.
- Ved hjelp av «Håndbok i miljødesign for regulerte laksevassdrag» kartlegge, stille «diagnose», og utarbeide tiltak for utvalgte strekninger i Glomma og Rena vassdraget.
- Kartlegge og foreslå tiltak i erosjonsutsatte områder i Glomma og Rena vassdraget.

Bakgrunn

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) besluttet den 7. april 2017 at konsesjonsvilkårene for regulering av Savalen, Unndalen (Fundinmagasinet) mv. og for delvis overføring av Glomma til Rendalen skal revideres.

På bakgrunn av krav fra Alvdal, Tynset, Rendalen, Stor-Elvdal, Åmot og Folldal kommuner og føringer fra NVE har Glommen og Laagens brukseierforening (GLB) utarbeidet et revisjonsdokument som beskriver reguleringene og overføringene, og vurderer de ulempene man er kjent med. På oppfordring fra NVE la Åmot kommune ut revisjonsdokumentet til offentlig ettersyn den 17. januar 2019 både i biblioteket, serviseskranke og på kommunens hjemmeside. Det har også være tilgjengelig på hjemmesiden til NVE.

Høringsfristen var 1. mai 2019, men Åmot kommune har fått utsettelse på fristen til 30. mai.

Kommunestyret i Åmot kommune fattet følgende vedtak den 15. juni 2016:

Behandling Kommunestyret - 15.06.2016:

Formannskapetets forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak Kommunestyret - 15.06.2016:

1. Kommunestyret vedtar at kommunen fremmer krav om vilkårsrevisjon av «Tillatelse til delvis overføring av Glomma til Rendalen og til regulering av Savalen og Unndalen (Fundinmagasinet) mv.» med følgende krav:
 - Øke minstevannføringen over Høyegga om vinteren
 - Øke minstevannføringen i Søndre Rena elv fra 7 m³/s til 20 m³/s og fra 10 m³/s til 15 m³/s over Høyegga
 - Forbedre manøvreringsbestemmelsene og skjerpe rutinene rundt disse
 - Endring i vannføring må ikke skje fortere enn 10 cm pr time
 - Sørge for at nedvandringssmulighet ved kraftverk blir mulig over segmentluka, for å fremme naturlig vandringsvillighet for fisk
 - Det tas videre forbehold om at ytterligere krav kan dukke opp underveis i selve vilkårsrevisjonen
2. Kommunestyret vedtar at kommunen ønsker å samordne seg med de andre kommunene som krever revisjon i den videre revisjonsprosessen.

Som nevnt i avsnitt over vedtok NVE at det skal gjennomføres vilkårsrevisjon.

Hensikten med vilkårsrevisjoner.

Olje- og energidepartementets (OED) «Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer» (OED 2012) trekker opp hovedlinjene for hva revisjon av vilkår for vassdragskonsesjoner omfatter og hva som ikke kan endres i en revisjonssak. Vedlagte

revisjonsdokument utarbeidet av GLB følger OEDs mal for revisjonsdokument som beskrevet i OED 2012.

Revisjoner skal være en sikkerhetsventil for å kunne bøte på utforutsette miljøskader og ulemper. Dette framgår av forarbeidene til revisjonsinstituttet og betyr at utredningskravet rundt en revisjon skal være moderat og ikke være noen ny konsesjonsbehandling eller ny vurdering av tiltaket. Hovedformålet skal være å kunne iverksette miljøforberedende tiltak for å bøte på skader og ulemper av miljømessig karakter som ikke ble vurdert på konsesjonstidspunktet, eller hvor forholdene har utviklet seg annerledes enn antatt da konsesjonen ble gitt. Miljøkonsekvensene som var kjent da konsesjonen ble gitt er det i utgangspunktet ikke aktuelt å korrigerer ved revisjon.

Revisjonen åpner for å vurdere endring i blant annet manøvreringspraksis, minstevannslipp, biotopjusterende tiltak og utsetting av fisk.

Før det tas stilling til om krav som hører rettmessig inn under revisjonen skal tas til følge, må det foretas en forholdsmessighetsvurdering der fordelene med avbøtende tiltak vurderes opp mot ulempene for konsesjonæren økonomisk og eventuelt ved tapt kraftproduksjon. Utgangspunktet er at det ikke skal være vesentlige for konsesjonæren.

Vurderinger

Åmot kommune har tidligere fremmet krav om vilkårsrevisjon til GLB, senest i kommunestyrevedtak den 15. juni 2016. Ut fra gjennomgangen av foreliggende revisjonsdokument er det ikke noe som tilsier at man ikke kan opprettholde kravene som Åmot kommune har fremmet tidligere. Når det for eksempel er tale om minstevannføring forbi Høyegga foreligger det ikke noe forsvarlig kunnskapsgrunnlag for å vurdere denne. Med andre ord ønsker Åmot kommune fortsatt at det foretas undersøkelser som gjør en bedre i stand til å vurdere minstevannføringens konsekvenser for det biologiske miljø i elva.

Selv om Storsjøreguleringen, kjøring av Osa Kraftverk, oppdemming av Løpsjøen og vandringsbarrierer som følge av Løpet kraftverk tilhører andre konsesjoner må man allikevel se vassdragene i sammenheng. Vi savner at man ser de ulike elementer og strekninger mer i sammenheng.

Norsk Institutt for naturforskning (NINA) gjennomførte en undersøkelse i Glomma fra Atna og ned til samløpet med Rena elv (NINA rapport nr. 1056). Resultatet fra denne undersøkelsen var en del av kunnskapsgrunnlaget for at Fylkesmannen opphevet pålegget om utsetting av fisk som avbøtende tiltak i Glomma. Rapporten konkluderte blant annet med at det var behov for å bedre den økologiske tilstanden spesielt til ørret på minstevannføringsstrekningen i Glomma. Anbefalingen fra NINA om å slutte med utsetting av fisk var begrunnet med at det ikke hadde den ønsket effekt – ikke at det ikke var andre behov for avbøtende tiltak.

Konklusjonen i rapporten nr. 1056 fra NINA er:

- Utsetting i Glomma bidrar ikke til et bedre fiske
- Eventuelle økologiske effekter er negative – konkurrent til villfisk og uttak av stamfisk som burde gyte i det fri

- Potensialet for naturlig rekruttering i sideelver er bra
- Utfordringen er trolig ikke rekruttering – men redusert bæreevne etter utbygging
- Økologisk status til ørretbestanden bør bedres

Rendalen kommune har fremmet krav om å utrede muligheter for å skape skjulplasser for ungfisk i Nordre Rena. Nordre Rena ble undersøkt med elbåtfiske i 2011. Vurderingen av bunnforholdene på strekningen konkluderte med at store deler av elvestrekningen bestod av finsedimenter og svært lite skjulmuligheter for mindre harr og ørret – det er derfor viktig at det lages en helhetlig plan for biotopiltak i Nordre Rena. Samme forhold råder i Søndre Rena (pers. med Jon Museth - NINA).

Som GLB skriver i revisjonsdokumentet: «*Fiskeproduksjon på minstevannstrekningen er utvilsomt negativt påvirket av redusert vannføring*». Det gjelder for Glomma og spesielt på den øverste strekningen mellom Høyegga og Atna – det antas imidlertid også å gjelde for minstevannstrekningene i Rena vassdraget og for Åmot kommune - spesielt Søndre Rena. Kunnskapsgrunnlaget om betydningen av redusert vannføringer i store innlandselver som Glomma og Renavassdraget er langt lavere enn for laksevassdrag.

Selv om fordelen med eventuelle avbøtende tiltak må veies opp mot ulempene for konsesjonæren økonomisk og eventuelt ved tapt kraftproduksjon, bør «alle steiner snus» for å få så optimale biologiske forhold som mulig. For å få dette til må kunnskapsgrunnlaget bli bedre – hva er de hydrologiske flaskehalsene for fiskeproduksjon i vassdraget med tanke på minstevannføring sommer og vinter? Vet vi ikke det må det undersøkes. Det kan GLB pålegges å finne ut av.

Det er ingen tvil om at kraftproduksjon og andre inngrep som for eksempel tilrettelegging for tømmerfløting i både Glomma og Renavassdraget er årsak til utfordringer for villfisk.

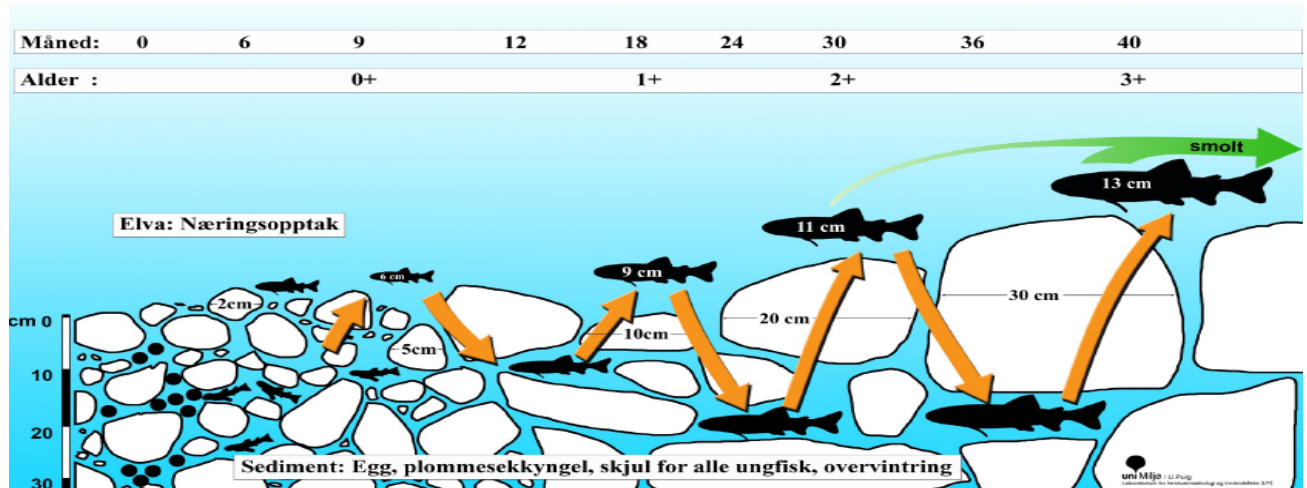
Kunnskapsgrunnlaget er betydelig dårligere i innlandsvassdrag enn i laksevassdrag. Centre for Environmental Design of Renewable Energy (CEDREN) og NINA har laget en «*Håndbok i miljødesign for regulerte laksevassdrag*» som kan være et hjelpemiddel for å øke kunnskapsgrunnlaget. Håndboka beskriver metodikk for målrettet miljødesign, det vil si kartlegge, stille «diagnose», og utarbeide tiltak, som ender med målrettet utforming. Tilsvarende kunnskap finnes ikke for Glomma og Rena vassdraget.

Insekter og fisk lever (og overlever) best hvis de befinner seg i et element, hvor det er mange muligheter for næringssøk og skjul. Under vises to illustrasjoner på forskjellen mellom en elv som tilfredsstillende «det gode liv» og en elv, som har vært utsatt for utbygging eller tilrettelegging for tømmerfløting – eller begge deler. I elver som er berørt av utbygging eller tømmerfløting er elvebunnen tett, finstoffer har fylt opp hulrommene og det finnes få muligheter for næringssøk og skjul og dermed overlevelse. Illustrasjonene er produsert av NINA.

Hvor har insekter og fisk best vilkår?

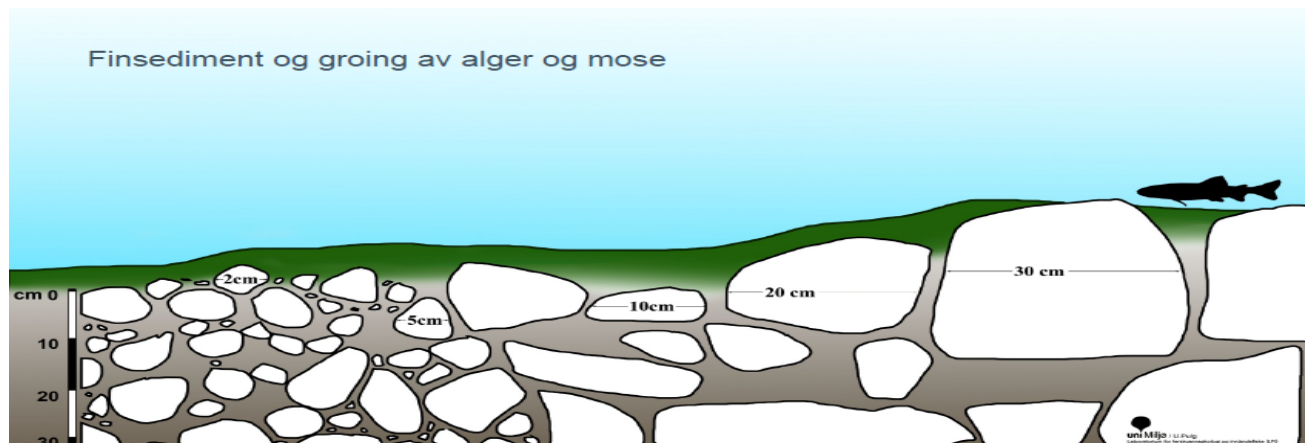
Her:

Fisk lever i vann – og i sediment.

Eller her:

Vassdragsregulering og forbygning/kanalisering forandrer sediment

Det vises til brev fra Åmot kommune til GLB datert den 13. oktober 2017 – «Innspill til revisjonsdokumentet – revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Savalen, Unndalen (Fundinmagasinet) mv. og for delvis overføring av Glomma til Rendalen».

I brevet er det gitt innspill, som også tidligere er omtalt her. Men i brevets punkt nr. 6 *Erosjon, sedimentering og samferdsel* kommenteres det at det er flere steder langs Søndre Rena er registrert erosjon. Det dreier seg om erosjon på elvebredden, nærliggende jordekanter og brukar. I brevet er man også inne på problemet med sedimentering av elvebunnen, som medfører dårlige gytemuligheter og

skjul for fisk og insekter. Sedimenteringen av elvebunnen antas å ha en sammenheng med økt vannmengde og økt erosjon og dermed være en konsekvens av reguleringen.

Erosjon og erosjonsfare langs elvebredden er også en ting vi ønsker man skal se nærmere på. Under er et eksempel på erosjonsutsatt område på vest siden av Søndre Rena elv nedstrøms utløpet til Deia.

Konklusjon

Åmot kommune opprettholder tidligere vedtak fra kommunestyre den 15. juni 2016.

I tillegg til punktene i vedtaket ønsker Åmot kommune følgende tillegg/krav til revisjonsdokumentet:

- Kartlegge hydrologiske flaskehalsene for fiskeproduksjon i Glomma og Rena vassdraget med tanke på minstevannføring sommer og vinter.
- Ved hjelp av «*Håndbok i miljødesign for regulerte laksevassdrag*» kartlegge, stille «diagnose», og utarbeide tiltak for utvalgte strekninger i Glomma og Rena vassdraget.
- Kartlegge og foreslå tiltak i erosjonsutsatte områder i Glomma og Rena vassdraget.